

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכזית

socriot laHorea מأتגרת - מתודות פשוטות וקלות ליישום "מהר בבוקר"

צוות "המחונן והמצטיין בכיתתו"

משרד החינוך

המנהל הпедagogי
האגף למוחונים ולמצטיינים

הכירו מתקודות הוראה נוספות
למתן מענה למוחונים ולמצטיינים,
המופיעות במרחב הפלוגאי בתוך
פורטל עובדי הוראה של משרד החינוך

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaa>

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכוגנית

מගדים אלו - מethodות וטיפים קלים ליישום - מאפשרים מענה לצרכים הלימודים, החברתיים והרגשיים של התלמידים המחוננים והמצטיינים, ומתאימים גם לכל תלמידי הклассה. ניתן להשתמש בmethodות אלו שוב ושוב, כל פעם בהקשר אחר ובתחומי דעת אחרים.

הזמינים מורים אחרים להשתמש גם הם בmethodות אלו בכך ליעור שפה אחת ובסדר לבסס שיטות הוראה הנותנות מענה למגוון הצרכים בכיתתכם.

**מקioms שייערב לכם לחן!
בברכה, צוות "המחונן והמצטיין בכיתהו", האגף למחוננים ולמצטיינים**

מורים יקרים,

מי הוא המורה הטוב להוראת מוחונים?
האם מורה למוחונים צריך להיות
מוחון בעצמו?

סרקן את הברקוד וגלו

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaa/best-gifted-children-teacher>

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרגונית

- עוזדו תלמידים להציג מגוון פתרונות
- ✗ במקום לבקש מהתלמידים לחשב על פתרון אפשרי
  - ✓ הניחו את התלמידים לחשב על כמה שיטות פתרונות
כל שיציעו יותר רעיונות, כך יעלן רעיונות מעניינים יותר,
מורכבים יותר ומקוראים יותר.
- לדוגמא: לאחר שהתלמידים הציעו מספר רעיונות שאלו אותם
"ומה עוד?"
גם לאחר שיעלו עוד רעיונות שאלו אותם שוב "ומה עוד?"
ושוב.....

ומה עוד?

החוקר גילפורד טבע ארבעה פרמטרים
של פיהם אפשר לנמת יצירתיות:

- שטף רעיונות
  - מגוון אופני חשיבה וगמישות מחשבתיות
  - מורכבות מחשבתיות
  - מקורות ייחסית לרעיונות של אחרים
- כל שנעוזד תלמידים לשטף רעיונות גדול יותר, כן יגדל המגוון, המורכבות והמקורות של הרעיונות.

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכזית

טicho חשיבה יצירתיות ומנווע קיבען חשיבה
כיצד יתפתח הדיוון בכיתה כאשר אין תשובה אחת נכוןה?
הקפידו על הנחיה פתוחה המזמנת מגוון גדול של תשובות
ופתרונות ואל תסתפקו בתשובה אחת "הנכונה ביותר"
✗ במקום לבקש מהתלמידים לחשב על הפתרון הנכון
✓ הניחו את התלמידים **לחשב על כמה שיותר פתרונות אפשריים**

כשאין תשובה אחד נכוןה

צפו בחקיר מקרה הממחיש
טיפוח יצירתיות של ילדים
כשאין תשובה אחת נכונה

[https://www.youtube.com/
watch?v=XZt7puclc5g&ab_](https://www.youtube.com/watch?v=XZt7puclc5g&ab_channel=EladSegev)
[channel=EladSegev](#)

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרגונית

עוזדו תלמידים לפתח את הדמיון באמצעות השאלה
"מה היה קורה אילו..."

לדוגמא: מה היה קורה אילו כל החומרים בעולם היו במצב צבירה נזלי? מה היה קורה אילו יכולנו לפגוש דמות מן העבר? מה היה קורה אילו כדור הארץ היה מפסיק להסתובב? מה היה קורה אילו היינו נולדים זקנים והולכים ונעים בעיר עם הזמן?

אפשרו שיחה חופשית ללא ביקורתיות. זהו תהליך משחקי אשר יכול לתרבועות חשובות.

**מה היה קורה
אילו....?**

הדמיון של התלמידים המהוננים
مفוטה מאד ועשיר באסוציאציות,
בחיבורים ובקשרים.

משמעות בחשיבה מרחב לא
שיפוטי יוצרת תעוזה וחשיבה לא
שגרתית.

soceriot
להוראה

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכזית

הזמינים את התלמידים להפליג בדמיון ללא מגבלות
ומחווסמים: דמיינו מה יכולים לעשות אילו לא היו מגבלות
של ממון, מידת זומן.

תרגיל זה יעודד שטף רעיונות, גמישות מחשבתיות,
מורכבות ומקורות.

נסו זאת גם בעצמכם: אילו לא היו לכם מגבלות ממ"ז, מה
הייתם רוצים לעשות עם התלמידים המחוננים והמצטיינים
בכיתתכם?

אולי תוכלו לישם חלק מזה?

**בלי מגבלות
ממ"ז**

קראו עוד על עידוד חשיבה מסתעפת

<https://brancoweiss.org.il/article>

מענה לתלמידים
מחוננים ומצחינים
בכיתה ההתרכוגנית

אתגרו את התלמידים בשאלת מחשבה והגידו זמן לחשיבה בלבד עם עצםם. הנחו את התלמידים לטעוד ולכתוב את הרעיונות שלהם.

בקשו מהתלמידים לשתף בreuינונות שלהם את בן או בת זוג היושבים לידם. לאחר מכן, הנחו את הזוגות לנוע בחדר ולפגוש זוגות נוספים כדי להחליף גם איתם רעיונות ולהשוו עלי רעיונות נוספים.

בקשו מכל רבעייה להציג את הרעיונות שלהם. האם שיתוף הרעיונות סייע להגוט עוד רעיונות חדשים ומוקוריים?

Think -
Pair -
Share

קראו על עוד דרכים לעידוד מעורבות
משמעותית של כל התלמידים
בכיתה - כל אחד לפי יכולתו
<https://pop.education.gov.il/teaching-practices/search-teaching-practices/participation-of-all-students-in-the-classroom>

היעזרו במתודת "הביתו - חשבו - שאלו" כדי לעודד שאלות הקשורות בעקבות תצפית.

הביתו - תארו מה אתם רואים. הקפידו רק לתאר את התופעה ולא להסביר או לפרש. (זה יותר קשה ממה שזה נשמע)

חשבו - הקצו זמן חשיבה, ללא הפרעות. יש להקפיד לאפשר שיחה ולא לתת למוריםビותר לדבר ראשונים.

שאלו - הרהרו לגבי התופעה ושאלו שאלות המסקנות אתכם. היעזרו בשאלות כגון מה היה קורה אליו? כיצד זה גורם לכם להרגיש? מה אתם מדמיינים בראש? מה עוד הייתם רוצים לדעת?

הביתו - חשבו - שאלו

צפו בסרטון
Thinking Routines
See - Think - Wonder

[https://www.youtube.com/
watch?v=3rG6gtZ61x8&ab_
channel=GillianMadeley](https://www.youtube.com/watch?v=3rG6gtZ61x8&ab_channel=GillianMadeley)

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרגונית

זמן לתלמידים מקור מידע ראשוני - ולא מידע מעובד אשר נכתב על ידי מישחו אחר.

אפשרו לתלמידים לנתח את המידע וליצור תוכנות חדשות ומרתקות משל עצמם.

הפגישו את התלמידים עם דוחות של העירייה, עם ציורי אמן, עם צילומים של אתרים ארכיאולוגיים, עם סרטוני WEBCAMS בשידור חי ועוד ועוד.

* הימנעו מלהשופ את התלמידים לצילומים וסרטונים קשים לצפייה כגן פיגועים, תאונות, שריפות, רעידות אדמה, צונאמי וכדומה. ילדים בכלל ולילדים מחוננים בפרט יש דמיון עשיר והם רגשים במיוחד.

מקורות ראשוניים

צפו בדוגמה למקור ראשון - פעילות
בuali חיים בצילמות ה-WEBCAMS
של המצפה התת ימי בקליפורניה
<https://www.montereybayaquarium.org/animals/live-cams>

סוכריות
להורה

מענה לתלמידים
מחוננים ומצחינים
בכיתה ההתרכזית

עוזדו את התלמידים לשאול שאלות בתחום העניין שלהם,
שאלות שלא ניתן למצוא בקלות את המידע עליו בראשת,
והפנו אותם למומחים בתחום.

אתרו באינטרנט את תוכנת המיל' של יוצרים ומומחים בתחום העניין:

- יוצרים וסופרים
- מרצים באקדמיה
- בעלי תפקידים הקשורים בתחום
- מוסדות ו גופים בקהילה (כגון משרד ערכי דין או מפעל ייצור מזון)
- מוזיאונים

תופתעו לגלוות שהמומחים והיוצרים שמחים ונרגשים לקבל פניות
מסוג זה ילדים וכמעט תמיד שמחים לעוזר.

זו גם הזדמנות ללמידה כיצד לנסה פניה מנומסת במיל'....

שיח עם מומחים

ניתן לפנות למדענים ומדעניות
באמצעות אפליקציה של מכון ויצמן -
"מדע בראשת"

[https://davidson.weizmann.ac.il/
programs/madan-bareshet](https://davidson.weizmann.ac.il/programs/madan-bareshet)

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכוגנית

עודדו את התלמידים ליצור מידע חדש בעצמם באמצעות סקר, תצפית, ניסוי וחקיר מקרה. לדוגמה, כאשר תלמיד מנסה טיעון עודדו אותו לנתח גם נימוקים המבוססים על נתונים שהוא אסף וניתח בעצמו.

יצירת מידע חדש

מדוע חשוב ללמד מוחונים ומצטיינים
בדרכן החקיר, ואין עושים את זה נכון?

[https://pop.education.gov.il/
mechnanim-mitztaynim/magar-
/homrey-horaah/lemidat-cheker](https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaah/lemidat-cheker)

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכוגנית

לפעמים לא צריך ממשימה מורכבת כדי לעודד סקרנות ופליה.
זמן ללמידים הזדמנויות **להתבוננות שקטה ולחשיבה ללא הנחיתות.**
ניתן לגנות עולם ומילאו כאשר משתמשים בפתרונות באמצעות עדשה מגדילה בחור קטן בקליפה של עץ או כאשר נושפים בכוונות סבון ביתיות באמצעות קש.
הציגו ללמידים חפץ מעורר סקרנות כגון מאובן או ספר ישן מאד. העולם היום יומי הקרוב אלינו עשיר בהזדמנויות.

התבוננות ופלייה

”כדי שהילד ישמר את תחושת הפליהה
המולדת שלו, הוא זקוק לליוי של
מכוגר אחד לפחות שיוכל לחלוק עמו
את התחושות, לגנות עמו מחדש
את השמחה, את ההתרגשות ואת
המסתוין בעולם שבו אנו חיים.“

רייצ'יל קריסון, 1956

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתורוגנית

עודדו את התלמידים לשתף אחד את השני בתהיליכם, בתוצרי
ביןיהם ובתוצרים הסופיים של תהליך הלמידה והמחקר שלהם.

הנחו את התלמידים לחת מושוב בונה:

LOW 2 - התיחסו לשני דברים חיוביים, שיכדאי להמשיך לעשות

GROW 1 - תנו ביקורת בונה הרלוונטית לשיפור התהליך או
התוצר

המתודה ייצרת תבנית שקל לפעול על פיה, גם בחלוקת לקבוצות
קטנות בהן אין תמיד מורה מנהה. התבנית מסייעת לתלמידים
לזכור שניתן לבקר ולהציג הצעות לשיפור רק לאחר שציינו את
הדברים הטובים. כך נבנית תהlixir משוב נעים ומעצים.

**2 GLOW
1 GROW**

צפו בהצעות נוספות למשוב מוקדם למידה

<https://pop.education.gov.il/teaching-practices/search-teaching-practices/feedback-promotes-learning>

**בשיטת "mdl'ot momcha habayit" תוכלו לאפשר לתלמידים
לבחור בעצמם האם הם רוצים לעזור לחבריהם.**

תלו 3 מדליות עם תלין על ו ליד הלוח. בעת שעוריו תרגול
וחזרה אפשרו לכל תלמיד שרצה בכך לענוד מדליה
ולהסתובב ולעזר לחברים בכיתה. בכל רגע נתון התלמיד
יכול להחזיר את המדליה ותלמיד אחר יוכל לקחת את
המדליה במקומו.

mdl'ot "momcha habayit"

אפשרו לתלמידים אשר משתעם ממחזרה
ומתרגול, לעסוק בלימודי העמקה והעשרה.
ניתן לאפשר לתלמידים, השולטים במימוניות
ובתכנים הנלמדים בשיעור "להרוויח"
זמן ללמידה עצמאית על ידי אסטרטגיית
"השאלה קשה ביותר בהתחלה".

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaa/sheela-kasha-beyoter-atchala>

soceriot
להוראה

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכזית

תלמידים בעלי יכולות גבוהות לעיתים מרגישים שלא
אפשרם להם רשות דיבור בכל פעם שהם מצבעים, או
שפונים אליהם רק כאשר רוצים לשמוע את "התשובה הנכונה".
**כיצד תוכלו לתת לתלמידים אלו תשובה שאתם תמיד רואים
אותם?**

הנicho קופסה מעוצבת ואישית על שולחנו של אותו תלמיד. בכל
פעם שירצה לדבר, לענות על שאלה, להעיר הערה, לתקן, לשאول
שאלה בעצמו וכדומה הוא מוזמן לכתוב את הדברים על פתק.
התיחסו להערות ולשאלות על כל פתק ופתרן עד לשיעור הבא.
בתחילת השיעור הבא הנicho את הקופסה שוב על שולחנו של
התלמיד. תופתעו לראות כמה ישמה לראות את המשוב שלכם.

קופסת הפתרונות

קראו על קופסת הפתקים ועל עוד טיפים
למתן מענה באגרת רצוי השתלבות מספור
6 נושאים מוחונים ומצטיינים
<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaa/letter-gifted-outstanding-integration-centers-heterogeneous-classroom>

soceriot
להוראה

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכזית

יש תלמידים שהقول "הולך להם בקלות". לעיתים דואק א' תלמידים אלו אינם מפתחים יכולת התמודדות עם תסכול וחוסר הצלחה.

כיצד תוכלו להעצים תלמידים אלו?

תנו לתלמידים המחוננים והמצטיינים משוב על המאמץ
ועל ההתמדה ולא על היכולות הגבוויות.

✗ במקום להגיד לתלמידים
עבודה טובה! אתה מאד חכם!

✓ עודדו את התלמידים
עבודה טובה! התאמצת מאד!

משמעות מושיבציה

צפו בסרטון של Carol Dweck
The Effect of Praise on Mindsets

[https://www.youtube.com/
watch?v=TTXrV0_3UjY&ab_
channel=Treeincement](https://www.youtube.com/watch?v=TTXrV0_3UjY&ab_channel=Treeincement)

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה הatteredנית

מחוננים ומצטיינים אוהבים שנוטנים להם לבחור!
אחת הדרכים הבטוחות למציאת תהליכי למידה מתאים
למחוננים - הוא פשוט לשאול אותם, ולאפשר להם לחת
אחריות על הלמידה של עצמם.

תלמידים מביעים רצון לשנות בקצב הלימוד, בנושאי הלימוד,
בשיטות הלימוד ובבחירה חבריהם לעובודה המשותפת, כשהם
לומדים את תחום הדעת המועדף עליהם.

שאלו אותם

הצורך באוטונומיה הוא אחד מהמאפיינים
הרגשיים של תלמידים מחוננים.

הלומד האוטונומי קורא תיגר, אינו לוקח דבר
כਮובן אליו. תכוונה זו מזמנת חשיבה יצירתיות,
חשיבה המצאתית, חשיבה ביקורתית ויכולת
לפתרון בעיות.

soceriot
להוראה

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה ההתרכוגנית

תלמידים מחוננים ומצטיינים הם בעלי חוש הומור נפלא.

הפתיעו אותם באמצעות משחקים ושבירת שגרה

לדוגמא:

- בקשו מהתלמידים לגלות את נושא השיעור באמצעות משחק כגון 21 שאלות, באמצעות רמזים בסגנון "הזמר במסינכה" או אפילו על ידי הטמנת רמז בסדרון עוד לפני השיעור.
- הציעו לתלמידים לענות על שאלה תוך שימוש בשפה הביתה או בעלי להשתמש באוצר מסימת בתשוכתם.
- כאשר בודקים נוכחות - שאלו שאלה אשר כל אחד עונה עליה כאשר קוראים בשם. כגון מה טעם הגלידה האהוב עליהם? אילו היה לכם אם בודד מה הייתם עושים ממנה?

הפתיעו

”אנו לא מפסיקים לשחק כי אנו מזדקנים,
אנו מזדקנים כי אנחנו מפסיקים לשחק.”
ג'ורג' ברנארד שו

משחק לפיתוח שיעור כגון ”מה זה זהה?”
הוא תרגיל של גילוי הטומן בחובו קרש קפיצה
להליכי למידה עמוקים

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaa/ma-ze>

העוז

העוז ליצאת לכיווני חשיבה חדשים ולאפשר לתלמידים לשאול ולחקר בתחוםים שגם אתם איןכם בקיאים בהם.

”הסבירה שבשאייפה“ שלנו ייחודה בעצם הייתה קהילה לומדת, שבה תלמידים ומורים שווים בסקרנותם ובמחויבותם לקחת זה את זה שוב ושוב לשדות חדשים, בלתי ידועים. נר תיפתחנה למורים ולתלמידים אפשרויות חדשות להעצמה מכלול היבטי התודעה, לממן ביטוי לכישורייהם הייחודיים וליצירת דפוסי לימוד וחינוך הולמים תוך התחדשות מתמדת.”

מתוך חזון האגף למחוננים ולמצטינניים

אל אי הנוחות
AIR MOBILIM TAHALIR L'MIZHA SHAINO YDUA MARASH?
גלו בהרצאתו של יובל נבו

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaa/el-ei-nochut>

עודדו תלמידים לחשוב ולדבר על המעלות האישיות שלהם ועל תרומתם האישית לקבוצה.

לדוגמה: בקשו מהתלמידים להביא קופסת דגני בוקר ריקה ונקייה. בחרנו את המידע על גבי הארץ. ברוב המקרים מופיעה תמונה של "הצעת הגשה מיטבית" בחזית, משחק או דף צבעה מאחור ובצדדים מופיעים פירות רכים וערק תזונתי.

- כעת, הצינו להורים לעצב את קופסת דגני הבוקר מחדש:
- הוסיפו בחזית הקופסה "תמונה מיטבית", תיעוד של רגע שבו אתם מתגאים כגון זכייה במדליה באליפות ג'ודו או צילום בטישול מהנה במיוחד.
  - צרו משחק או דף צבעה בדופן האחורי אשר מתיחס לתחביבם ולתחומי עניין כגון מבוך בו הילד צריך לעבור כדי הגיעו לכדורסל או צייר בו צורך למצוא נעל ריקוד מתחבאים.

עודדו

- בדופן הצר פרטו את הרכיבים - המעלות והמאפיינים הטובים שיש בכם כגון בעל חוש הומור, לוחם צדק
- בדופן הצר הנוסף תארו את הערך התזונתי, כיצד אתם תורמים לקבוצה. כגון עזרה לחברים, יצירתיות אווירה טובה אפשר גם לבקש מהתלמידים לעוזר זה לזה ולתת אחד לשני מתחממות.

אם תרצו, תוכלו גם לשלשל בתוך הקופסה מכתב משוב אישי משלכם לנכד יلد.
ה קופסה יכולה לשמש לתיקיה/סטנד אישי

כיצד נטפה אינטלקנציה חברתית ורגשית
בקבוצת תלמידים מוחונים?

קראו על פיתוח CISROIM לשיח וגישה של
מוחונים בשיעורי חברה בפרק שלישי של
החברת הבאה בעמודים 18-21

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaah/gifted-students-emotional-social-needs>

soceriot
להוראה

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטינניים
בכיתת ההתרכזנות

תלמידים מחוננים לעתים אינם מצליחים לסייע משלמה בגלל הנטייה שלהם לפראפקציוניזם או לפעמים הם מתקשים לגשר בין הרעיון שנמצא אצלם בראש לבין מה שהם מצליחים לעשות בפועל.

התמודדות עם כישלונות היא מיומנות חשובה מאוד עבור תלמידים מחוננים ומצטינניים.

שוחחו יחד עם התלמידים -

- מה ייחסו בעיניהם הצלחה?
- האם אי השגת היעד, כפי שתוכנן, נחשב בעיניהם ככשלון?
- כיצד מתמודדים עם כישלונות?
- כיצד הם מעריכים את התהילה שם עברו ואת התוצר שהם יצרו?

לחגוג כישלון

**"מעולם לא נכשלתי: מצאתי 10,000 שיטות
שאין עובדות"** תומאס אדיסון
אנו מעודדים את התלמידים להצלחות אולם
צריך לדעת גם כיצד לחת במה לכישלון.
סרקו את הבירקו להערכתה של עפלה בהרב

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitztaynim/magar-homrey-horaa/bama-kishalon>

מענה לתלמידים
מחוננים ומצטיינים
בכיתה הטרוגנית

**קראו עוד על מאפייני תלמידים מחוננים
ומצוינים ועל דרכיהם להORAת מחוננים
בכיתה הטרוגנית בחוברת "מחוננים
ומצוינים בכיתתם - התמונה השלמה"
בפיתוח אגף מ"פ והאגף למחוננים
ומצוינים.**

<https://pop.education.gov.il/mechnanim-mitzaynim/magar-homrey-horaa/gifted-outstanding-in-class-full-picture>

כתבת ועריכה: שרה גולן, צוות "המחון והמצטיין ביכיתתו", האגף למוחונים ולמצטיינים
קריאה והערת: מנחים נדלה, מנהל האגף למוחונים ולמצטיינים
עדיה דרורי, ממונה "המחון והמצטיין ביכיתתו", האגף למוחונים ולמצטיינים

התשפ"א, פברואר 2021

עיצוב גרפי: **meshiBranding**